

XIII. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI

1. Toplanma Tarihi: 15-19 Ocak 1990

2. Şûra Gündemi:

1. Yaygın Eğitimde Kavram, Kapsam ve Eğilimler
2. Yaygın Eğitimde Organizasyon ve İş birliği
3. Yaygın Eğitimde Yatırım ve Finansman
4. Yaygın Eğitimde Personel

3. Dönemin Millî Eğitim Bakanı : Avni AKYOL

4. Şûra Başkanlık Divanı: 1. Avni AKYOL (Başkan)
2. Prof. Dr. Orhan OĞUZ (Başkan Vekili)
3. Doç. Dr. Niliat BİLGİN (" ")

5. Şûra Genel Sekreterliği Ahmet ERDOĞAN
Şûra Genel Sekreteri
Temsilci Kurul Üyesi

6. Dönemin Millî Eğitim Bakanı'nın Şûrayı Açış Konuşması:

Eğitim sistemimiz, Cumhuriyetimizin temel kanunlarından ilki olan, 1924 yılında yürürlüğe giren 430 Sayılı Öğretimde Birlik (Tevhid-i Tedrisat) Kanununa uygun olarak ve 1973 tarihli ve 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda öngörüldüğü gibi, ÖRGÜN EĞİTİM ve YAYGIN EĞİTİM olmak üzere, iki ana bölümden meydana gelmektedir.

Örgün eğitim; okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarıdır.

Yaygın eğitim ise, örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır.

Yaygın eğitimin kapsam, amaç ve görevleri, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, yahut herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен çıkmış vatandaşları, örgün eğitimin yanında veya dışında eğitmek onlara gerekli bilgi ve becerileri edindirmek; anlayış ve değer yargılarını değiştirerek yeni, geçerli ve gerekli davranışları kazandırmaktır.

Vatandaşlarımıza, başta okuma-yazma ve Türkçeyi öğretme olmak üzere çağımızın bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı; millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici; toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, uzlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayışını ve alışkanlığını kazandırıcı; boş zamanlarını değerlendirme, beceri kazandırma, ekonomik güçlerini arttırma, meslek edinme, meslekte gelişme imkânlarını sağlayıcı; bu suretle ara insan gücünü hazırlayıcı; dengeli, verimli ve sağlıklı insan ve toplum olmayı destekleyici her türlü faaliyet, yaygın eğitimin kapsamı içindeki görevleridir.

Bilindiği gibi Osmanlı Devleti, Ortaçağdan Yeniçağa geçiş döneminde zamanın en ileri, gelişmiş ve güçlü bir devleti iken, Batının bilim ve teknolojiye gerçekleştirdiği gelişmeleri yeterince izleyememiş olmasından dolayı; 18. ve 19. yüzyıllardaki gelişmelerin gerisinde kalmıştır. Değişme, gelişme ve yenileşme hızının giderek artmakta olduğu çağımızda ise toplumların bu çağın özelliklerini anlamaları, hızlı değişmelere ayak uydurmaları daha da önemli bir zorunluluk hâline gelmiştir. Günümüzde insanlık, artık "bilgi toplumu" denilen bir aşamaya ulaşmış bulunmaktadır. Bu aşamada toplumun iyi yetişmiş, bilgili, araştırmacı, üretici, yaratıcı insan gücüne olan ihtiyacı daha da artmıştır. Bu durum, pek çok alanda gençlerin işe girişte asgari üniversite seviyesinde bir öğrenim görmelerini zorunlu kılmakta; hatta bazı alanlarda yetersiz bile kalmakta ve lisans üstü bir öğrenime ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer taraftan bilim ve teknoloji ile toplum yapısındaki sürekli değişme ve gelişmeler, insanlar hangi seviyede örgün eğitim görmüş olurlarsa olsunlar, onların sürekli eğitimlerini kaçınılmaz hâle getirmektedir.

Eğer çağı yakalamak ve gerisinde kalmamak istiyorsak, bir taraftan çocuklarımıza ve gençlerimize verdiğimiz eğitimin seviyesini ve kalitesini yükseltmek, diğer taraftan örgün eğitim sisteminin dışına çıkmış bulunan gençlerimize ve yetişkin nüfusumuza sunulan ve onların çağın gereklerine uymalarını sağlayacak yaygın eğitim imkânlarını geliştirmek zorundayız.

Örgün eğitimde olduğu gibi, yaygın eğitimde de yurt çapında bütün eğitim-öğretim, rehberlik ve yönetim işlerinin Millî Eğitim Bakanlığı'nca tek elden yürütülmesine ne imkân ne de gerek vardır.

Ancak, ister örgün, ister yaygın eğitimde olsun, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri ve ilkelerine uygun; millî, çağdaş, lâik ve demokratik insan yetiştirme ve millet olma amaç ve ideallerimizin gerçekleştirilebilmesi ve geliştirilebilmesi için, eğitimin genel ve temel politikasının tek elden yürütülmesi kaçınılmaz ve ihmale gelmez bir millî politikadır.

Millî Eğitim genel politikalarını belirlemek, geliştirmek, bu politikalara uygun olarak hazırlanan programları onaylamak, uygulamaları gözetmek ve denetlemekle sorumlu olan Millî Eğitim Bakanlığı, yürütmeyi üstlendiği yaygın eğitim faaliyetleri dışındaki, diğer bakanlıklarımızın, resmî, özel, özerk ve gönüllü kuruluşların çalışmaları arasında koordinasyon ve iş birliğini sağlamakla da yükümlüdür. Kaynaklarımızın sınırlılığı ve bu kaynakların en rasyonel bir biçimde kullanılmasına olan ihtiyaç, bu koordinasyon ve iş birliğinin önemini daha da artırmaktadır.

XIII. Millî Eğitim Şûrası, Cumhuriyet tarihimizde ilk defa sadece yaygın eğitim konusunda, ülkemizde bu alanda ilgili çalışmalar yapan bakanlıkların, üniversitelerimizin, diğer resmî, özerk, özel ve gönüllü kuruluşların yetkili temsilcileriyle toplanmış bulunmaktadır.

13 Nisan 1989 tarihinde hazırlayarak kamuoyumuza açıkladığımız ve yayınladığımız GÖREVE BAŞLAMA MESAJI'mızda ve buna dayalı İCRA PLANI'mızda yapılmasını kararlaştırdığımız YAYGIN EĞİTİM ŞÛRASI'nın çalışmalarına çok önemli katkıları olan ve sunulan 12 dokümanın hazırlanmasında büyük payları bulunan bakanlık, üniversite, resmî, özel, özerk ve gönüllü kuruluş temsilcilerine şükranlarımı ve takdirlerimi sunuyorum.

Çeşitli vesilelerle kamuoyuna açıkladığımız gibi, en katı devlet anlayışlarının bile, bilim, teknik ve enformasyon teknolojilerindeki gelişmeler karşısında çözüldüğü çağımızda, bütün yönleriyle eğitimin, özellikle örgün eğitimin bıraktığı boşluğu doldurmak açısından yaygın eğitimin önemi daha da artmaktadır.

Birincisi Başbakan olarak; ÖĞRETMEN YETİŞTİRME konumuz; ikincisi Cumhurbaşkanı olarak ÖĞRETMENLER GÜNÜ'müz ve bugün de MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRAMIZ olmak üzere, bir yıl içinde üç önemli çalışma ve toplantımızı onurlandırdınız. Türk Millî Eğitimine güç verdiniz.

Zatâilerine, şahsım ve bütün Millî Eğitim camiası adına şükranlarını arz eder, saygılarımı sunarım.

Bu şûrada, tartışmalara ve değerlendirmelere temel olması maksadıyla hazırlanmış bulunan dokümanların ışığı altında yapılacak Komisyon ve Genel Kurul çalışmalarında ortaya çıkacak ortak görüş, teklif ve tavsiyelerle yaygın eğitim çalışmalarımıza yeni bir yön vereceğimize, hizmetlerde birliği, koordinasyon ve iş birliğini daha iyi, verimli olarak sağlayacağımıza inanıyorum.

Açılışımızı onurlandıran ve şûraya katılarak bizleri güçlendiren seçkin davetlilerimize ve üyelerimize en içten duygularıyla saygılarımı sunuyorum.

Avni AKYOL
Millî Eğitim Bakanı

7. Şûrada Alınan Kararlar:

XIII. Millî Eğitim Şûrasında, "**Yaygın Eğitimde Kavram, Kapsam ve Eğilimler**" Konusunda Şu Kararlar Alınmıştır:

Ülkemizde bir "**Millî Eğitim Terimleri Sözlüğü**" hazırlanmalıdır. Bu sözlükte, yaygın eğitim alanında gelişen, uluslararası terminolojiyi de dikkate alacak şekilde bir yaygın eğitim bölümü yer almalıdır.

Sosyal kültürel kurs programları içinde sanat eğitimine ağırlık verilmez.

Demokrasi ve çevre konusuna ağırlık verilmez.

Yaygın eğitimin kapsamı, hedef kitlesi açısından oldukça geniş tutulmalıdır.

Halkın yaygın eğitime katılması hususunda motivasyonu sağlanmalıdır.

Yaygın eğitimde alınan belgelerin örgün eğitimdeki denklikleri belirlenerek, iki sistem arasında yatay ve dikey geçişler sağlanmalıdır.

Yaygın eğitimde kazanılan bilgi ve becerilerin bireyin güncel yaşamında fonksiyonel olmasını sağlayıcı tedbirler

alınmalıdır.

Yaygın eğitim hizmetine duyulan ihtiyacın gerçekçi bir biçimde belirlenebilmesi için ulusal ve yerel düzeyde araştırmalar yapılmalıdır.

Vatandaşların yaygın eğitimi anlamaları konusunda bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.

Halk Eğitimi Merkezleri yalnız kurs açılan bir yer değil, yetişkinlerin buluştuğu, çeşitli sosyal ve kültürel etkinliklerin sürdürüldüğü, ortak sorunlara çözüm yollarının aranacağı ortamları sağlayan toplum merkezleri hâline dönüştürülmelidir. Bu konuda yerel yönetimlerin de desteği sağlanmalıdır.

Gerek yüz yüze eğitimle, gerekse de birbirleriyle desteklenerek kitle iletişim araçlarının yaygın eğitimde kullanılmaları teşvik edilmelidir.

Orta ve yüksek dereceli bütün meslek okulları ve öğretmen yetiştiren kurumların programlarında halk eğitimi konularına yer verilmelidir.

Gelişen dünyada yaygın eğitim çalışmalarını sürekli takip edilmeli ve bunlardan yararlanma yolları aranmalıdır.

XIII. Millî Eğitim Şûrasında, "**Yaygın Eğitimde Organizasyon ve İş birliği**" konusunda şu kararlar alınmıştır.

Yaygın eğitimi gerçekleştiren kurumlar arasında organizasyon ve iş birliğinin sağlanabilmesi ve bu konuda yaygın eğitimdeki gelişmeleri de dikkate alan kapsamlı bir yasanın çıkarılmasının gerektiği karara bağlanmıştır.

Bu konuda eksikliği her zaman hissedilen ve uygulamalarda da önemli bir sorun olarak karşımıza çıkan koordinasyon ve iş birliği ile ilgili şu kararlar alınmıştır.

Koordinasyon ve iş birliği hem millî, hem de mahalli seviyede düzenlenmelidir.

Millî seviyede iş birliği yapılacak resmî ve özel kurum ve kuruluşların temsilcileri Millî Eğitim Bakanının çağrısı üzerine toplanmalı ve bu kurulun sekretarya işleri Millî Eğitim Bakanlığınca yürütülmelidir.

İşbirliği kurulları ilde valinin, ilçede kaymakamın çağrısı üzerine toplanmalı, sekretarya işleri illerde halk eğitimi başkanlığı, ilçelerde halk eğitimi merkezi müdürlükleri tarafından yürütülmelidir.

İl ve İlçe Koordinasyon ve İşbirliği Kurullarında halk eğitimi başkanları ile halk eğitimi merkezleri müdürleri tabii üye olmalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yaygın eğitim hizmeti veren birimler arasındaki koordinasyon sağlanarak, örgün eğitim imkânlarından faydalanamamış kimselere, temel, tekâmül ve ihtisas eğitimi verilmelidir.

Halk Eğitimi Başkanları ile Halk Eğitimi Merkezi Müdürlerinin görev, yetki ve sorumlulukları yeniden belirlenmeli ve yönetmelik hükümlerine bağlanmalıdır. Bu görevlilerin yetkileri mahallî ihtiyaçlara cevap verebilecek ve mahallî kaynakları kullanabilecek şekilde artırılmalıdır. Halk Eğitimi Merkezleri; program geliştirme, uygulama, değerlendirme gibi alanlarda daha geniş serbestlik içinde çalışabilmelidirler.

XIII. Millî Eğitim Şûrasında, "**Yaygın Eğitimde Yatırım ve Finansman**" konusunda şu kararlara yer verilmiştir (179).

. Yaygın eğitime ayrılan finansal kaynakların etkili dağıtımını sağlayacak bir finansal organizasyon kurulmalı ve kurumsallaştırılmalıdır.

İstihdama yönelik insan gücü eğitim programlarına katılan kursiyerlerden belirli bir katılım ücretinin alınması prensip olarak benimsenerek gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığının bütçeden ayrılan ödenekleri içerisinde yaygın eğitime ayrılan yüzdenin (payın) artırılması ve özellikle ödeneklerin yatırım giderlerini etkin biçimde karşılamaya yönelik düzenlenmesi sağlanmalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığının gelirleri arasında bulunan "Çıracılık ve Mesleki Eğitimi Geliştirme Yaygınlaştırma Fonu" ile 3418 sayılı Vergi Kanununun gelirlerinin etkin kullanımını sağlayıcı düzenlemeler yapılarak tahsis edilen gelirden yaygın eğitime ayrılan oran artırılmalıdır.

Örgün eğitimin fiziki imkânları ile öğretim kadrolarının yaygın mesleki eğitimde kullanılmalarını kolaylaştırıcı esnek

bir yapılanmaya gidilmelidir.

Yerel yönetim bütçelerinden yaygın eğitim faaliyetlerine katkı sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Yaygın eğitim yapan özel sektör kuruluşları ile gelir getirici yaygın eğitim faaliyeti yapan kamu kuruluşlarının ilgili gelirlerinin belirli bir oranının yaygın eğitim faaliyetlerine kurulacak organizasyonlar vasıtasıyla aktarılması sağlanmalıdır.

XIII. Millî Eğitim Şûrasında "**Yaygın Eğitimde Personel**" konusunda şu görüşlere yer verilmiştir: (180)

Öncelikle eğitimle ilgili tüm personel politikaları siyasi hesapların dışında tutulmalı ve devlet politikası hâline getirilmelidir.

Yaygın eğitimin personel sorunlarını çözebilmek amacıyla uzun vadeli personel politikaları oluşturulmalıdır.

Yaygın eğitimle ilgili tüm personelin kadro, unvan ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi ayrı bir konu olarak ele alınmalı ve düzenlenmelidir.

Öğretmen yetiştiren ve mezunları öğretmen olarak görevlendirilen yükseköğretim kurumlarının programlarında yaygın eğitimle ilgili derslere de yer verilmelidir.

Yaygın eğitim kurumlarında çalışan personel için, bu kurumlardaki çalışma şartları da dikkate alınarak ve hizmeti cazip hâle getirecek yeni bir ücret sistemi belirlenmelidir.

Yaygın eğitim hizmetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla mahalli ve mülkî yöneticiler için seminerler düzenlenmelidir.

İstihdam edilemeyen mesleki ve teknik öğretmen adaylarına, yaygın eğitim formasyonu kazandırılarak yaygın eğitimde istihdamları sağlanmalıdır.

Halk eğitimi başkanlıklarına atanacak olanlarda hizmet alanının gerektirdiği ek nitelikler aranmalıdır. Bunlar, yeni Şûra kararlarına uygun olarak lisans düzeyinde eğitim görmüş olmalıdırlar. Mevcut halk eğitimi başkanları, en kısa zamanda hizmet içi eğitimine tabi tutulmalıdırlar (Mümkün olduğu takdirde, yurt dışı eğitimleri sağlanmalıdır).

Yaygın eğitim alanında en kapsamlı ve en etkin hizmet veren halk eğitimi merkezlerinin fonksiyonlarını yerine getirebilmesi, öncelikle bu merkezlerde görev yapan eğitici personelin niteliklerinin yükseltilmesiyle mümkündür. Bunun için halk eğitimi alanında lisans ve lisans üstü seviyede eğitim görmüş olanların bu alanda istihdamına öncelik verilmelidir.

Rehber öğretmenlerin atanması, görevin gerektirdiği niteliklere uygun kriterlere bağlanmalı, bu görev alanında lisans seviyesinde yükseköğrenim görmeyenler atanmamalıdır.

Kadrolu usta öğreticilere-monitör-haftada en az 12 saat ek ders ücreti ödenmelidir.

Kadrosuz usta öğreticilerin 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/C. maddesine göre "geçici personel" statüsünde çalıştırılması sağlanmalıdır.

Kadrosuz usta öğreticilerin görevlendirilmeleri bir sisteme bağlanmalı ve bunlar için sicil tutulmalıdır.

Üniversitelerle iş birliği yapılarak il ve ilçelerde usta öğreticilik kursları verecek, yeterli sayı ve nitelikte eğitici personel yetiştirilmelidir.

Bütün kurum ve kuruluşlar, yaygın eğitim hizmetlerindeki personelde, mesleki yeterlilik yetişkin eğitimi alanında formasyon (Androgojik formasyon) aramalıdır.